

Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ

Ιούνιος 2018

Οι Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας στοχεύουν στην αποτύπωση των αντιλήψεων των επιχειρηματιών και καταναλωτών για την τρέχουσα οικονομική κατάσταση και των προσδοκιών τους για διάφορα οικονομικά μεγέθη. Τα στοιχεία συλλέγονται μηνιαία, βάσει εναρμονισμένων ερωτηματολογίων σε όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) και καλύπτουν τους τομείς των υπηρεσιών, του λιανικού εμπορίου, των κατασκευών, της μεταποίησης καθώς και καταναλωτές. Η χρησιμότητα αυτών των στοιχείων έγκειται στις προπορευόμενες πληροφορίες που περιέχουν για την εξέλιξη διαφόρων μακροοικονομικών μεγεθών. Τα στοιχεία παρουσιάζουν τη διαφορά του ποσοστού των ερωτηθέντων που απάντησαν θετικά από το ποσοστό αυτών που εκφράστηκαν αρνητικά. Οι έρευνες περιέχουν ερωτήσεις που αφορούν την τρέχουσα οικονομική κατάσταση των επιχειρήσεων και νοικοκυριών (Τρέχουσα Κατάσταση) και τις προσδοκίες τους για το προσεχές μέλλον (Προσδοκίες). Για κάθε τομέα υπολογίζεται ένας δείκτης που αντανακλά το γενικό κλίμα στον συγκεκριμένο τομέα (Τρέχουσα Κατάσταση και Προσδοκίες). Για παρουσίαση της ευρύτερης οικονομικής κατάστασης στην Κύπρο δημοσιεύεται ο Δείκτης Οικονομικής Συγκυρίας (ΔΟΣ-ΚΟΕ) ο οποίος αποτελείται από σταθμισμένες απαντήσεις που αφορούν την τρέχουσα κατάσταση και τις προσδοκίες από όλους τους τομείς. Η στάθμιση του δείκτη λαμβάνει υπόψη τη συνεισφορά του κάθε τομέα στο ΑΕΠ της Κύπρου. Οι έρευνες διεξάγονται ανάμεσα σε ανώτερα στελέχη εταιρειών σε δείγμα το οποίο δίνει μεγαλύτερη βαρύτητα σε μεγαλύτερες επιχειρηματικές μονάδες. Η έρευνα καταναλωτών γίνεται με τη χρήση τυχαίου δείγματος. Οι έρευνες διεξάγονται μεταξύ της πρώτης και της τρίτης εβδομάδας του κάθε μήνα.

Περίληψη

Τον Ιούνιο 2018, το οικονομικό κλίμα παρουσίασε επιδείνωση με τον Δείκτη Οικονομικής Συγκυρίας (ΔΟΣ) να μειώνεται κατά 7,0 μονάδες σε σύγκριση με τον Μάιο 2018. Η μείωση οφείλεται σε χειρότερηση του επιχειρηματικού κλίματος σε όλους τους τομείς καθώς και σε υποχώρηση της καταναλωτικής εμπιστοσύνης.

Η πτώση του κλίματος στις υπηρεσίες σχετίζεται με δυσμενέστερες αξιολογήσεις της οικονομικής κατάστασης και της ζήτησης των επιχειρήσεων κατά τους τελευταίους τρεις μήνες καθώς και σε λιγότερο θετικές εκτιμήσεις για τη μελλοντική ζήτηση των υπηρεσιών τους. Σημαντική βαρύτητα στη διαμόρφωση λιγότερο αισιόδοξου κλίματος στις υπηρεσίες είχαν οι δυσμενέστερες απαντήσεις στους υποτομείς των ξενοδοχείων και εστιατορίων καθώς και στους υποτομείς των δραστηριοτήτων αποθήκευσης και υποστήριξης μεταφορών.

Το κλίμα στις κατασκευές και στη μεταποίηση υποχώρησε λόγω αναθεώρησης προς τα κάτω των προσδοκιών για την απασχόληση και την παραγωγή, αντίστοιχα.

Οι καταναλωτές παρουσιάστηκαν λιγότερο αισιόδοξοι για τη μελλοντική οικονομική κατάσταση στην Κύπρο, τη μείωση της ανεργίας και την πιθανότητα αποταμίευσης κατά επόμενους 12 μήνες, με αποτέλεσμα την κάμψη της καταναλωτικής εμπιστοσύνης.

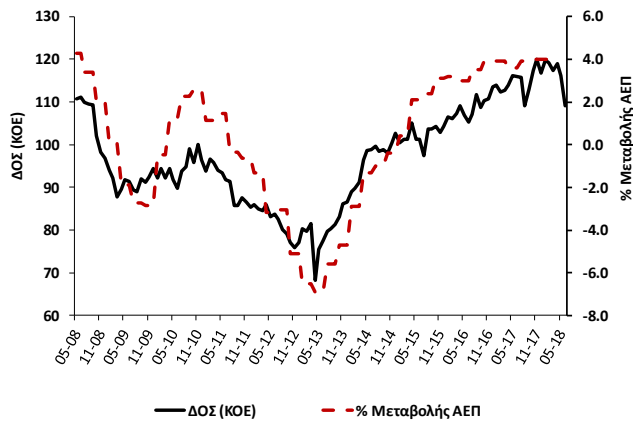

Η καταγραφή του οικονομικού κλίματος στην Κύπρο διεξάγεται μέσω της συμμετοχής του Κέντρου Οικονομικών Ερευνών του Πανεπιστημίου Κύπρου (ΚΟΕ), σε συνεργασία με την εταιρεία RAI Consultants Ltd, στο ευρωπαϊκό πρόγραμμα Joint Harmonised European Union Programme of Business and Consumer Surveys. Το έργο συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Υπουργείο Οικονομικών.

Τον Ιούνιο 2018, ο Δείκτης Οικονομικής Συγκυρίας (ΔΟΣ) για την Κύπρο μειώθηκε κατά 7,0 μονάδες σε σύγκριση με τον Μάιο 2018.

Διάγραμμα 1: Δείκτης Οικονομικής Συγκυρίας (ΚΟΕ) και ρυθμός μεταβολής ΑΕΠ¹

Η μείωση του ΔΟΣ τον Ιούνιο οφείλεται σε χειρότερηση του επιχειρηματικού κλίματος σε όλους τους τομείς καθώς και σε επιδείνωση της καταναλωτικής εμπιστοσύνης. Η μεγαλύτερη υποχώρηση στο οικονομικό κλίμα τον Ιούνιο καταγράφηκε στις υπηρεσίες (Διάγραμμα 2).

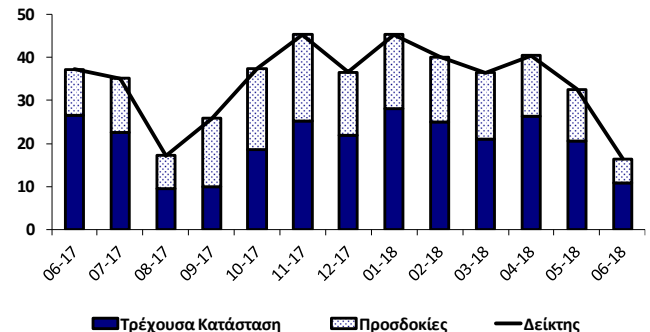
Διάγραμμα 2: Αλλαγή ΔΟΣ και οι συνιστώσες της

Στον τομέα των **υπηρεσιών** το επιχειρηματικό κλίμα μειώθηκε σημαντικά λόγω επιδείνωσης της τρέχουσας κατάστασης και των προσδοκιών (Διάγραμμα 3, Πίνακας 1). Τον Ιούνιο οι αξιολογήσεις των επιχειρήσεων για την οικονομική τους κατάσταση και τη ζήτησή τους το τελευταίο τρίμηνο καταγράφηκαν λιγότερο ευνοϊκές. Παράλληλα, οι εκτιμήσεις τους για τον κύκλο εργασιών το επόμενο τρίμηνο ήταν λιγότερο αισιόδοξες συγκριτικά με τον περασμένο μήνα. Οι απαντήσεις των επιχειρήσεων για τον αριθμό των εργαζομένων τους το τελευταίο τρίμηνο σημείωσαν επιδείνωση και ταυτόχρονα οι εκτιμήσεις για την απασχόληση στις επιχειρήσεις τους το επόμενο τρίμηνο αναθεωρήθηκαν προς τα κάτω. Τον

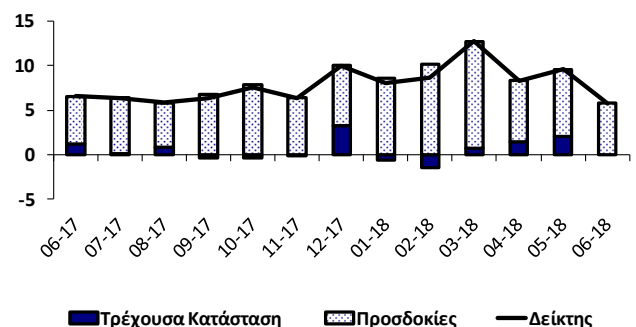
Ιούνιο οι προσδοκίες για τις τιμές πώλησης στον τομέα των υπηρεσιών αναθεωρήθηκαν προς τα κάτω συγκριτικά με τον περασμένο μήνα.

Διάγραμμα 3: Δείκτης Επιχειρηματικού Κλίματος – Υπηρεσίες (συνεισφορά τρέχουσας κατάστασης και προσδοκιών)

Στο **λιανικό εμπόριο** το επιχειρηματικό κλίμα χειρότερεσε λόγω επιδείνωσης της τρέχουσας κατάστασης και των προσδοκιών (Διάγραμμα 4, Πίνακας 1). Τον Ιούνιο οι απαντήσεις των επιχειρήσεων για τις πωλήσεις του τελευταίου τριμήνου ήταν μόνο οριακά θετικές, σημειώνοντας σημαντική υποχώρηση από τα ψηλά επίπεδα Απριλίου – Μαΐου. Αντίθετα, οι αξιολογήσεις για τα τρέχοντα αποθέματα αναθεωρήθηκαν προς τα κάτω, ευνοώντας το κλίμα. Οι προσδοκίες των επιχειρήσεων για τις πωλήσεις τους καθώς και για τις παραγγελίες σε προμηθευτές το επόμενο τρίμηνο αναθεωρήθηκαν προς τα κάτω, ενώ οι εκτιμήσεις για τη μελλοντική απασχόληση δεν παρουσίασαν ουσιαστική μεταβολή από το επίπεδο του περασμένου μήνα. Οι προσδοκίες για τις τιμές πώλησης παρέμειναν στα ελαφρώς θετικά επίπεδα Μαΐου, με το ενδεχόμενο κάποιων μελλοντικών αυξήσεων να παραμένει.

Διάγραμμα 4: Δείκτης Επιχειρηματικού Κλίματος – Λιανικό Εμπόριο (συνεισφορά τρέχουσας κατάστασης και προσδοκιών)

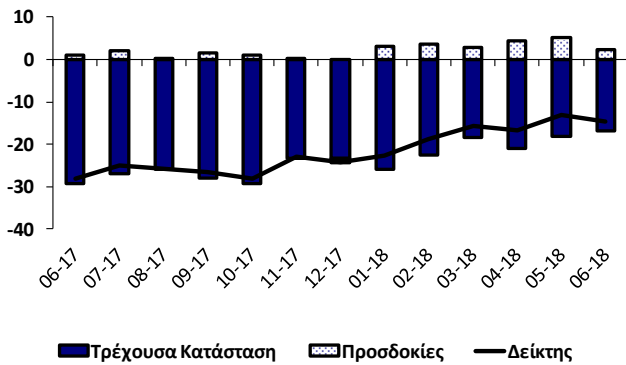

Στον τομέα των **κατασκευών** το επιχειρηματικό κλίμα επιδεινώθηκε λόγω χειρότερησης των προσδοκιών (Διάγραμμα 5, Πίνακας 1). Σε σχέση με τον Μάιο, οι αξιολογήσεις των επιχειρήσεων για τη δραστηριότητά τους το τελευταίο τρίμηνο ήταν δυσμενέστερες, ενώ οι απαντήσεις τους για τα υπό εξέλιξη έργα (current overall order books) ήταν λιγότερο αρνητικές. Τον Ιούνιο οι

¹ Ο ρυθμός μεταβολής του ΑΕΠ (σταθερές τιμές 2005) υπολογίζεται σε σύγκριση με το αντίστοιχο τρίμηνο του προηγούμενου χρόνου (πηγή: "Α.Ε.Π. ΣΕ ΣΤΑΘΕΡΕΣ ΤΙΜΕΣ, 1ο ΤΡΙΜΗΝΟ 2018", Στατιστική Υπηρεσία 08/06/18).

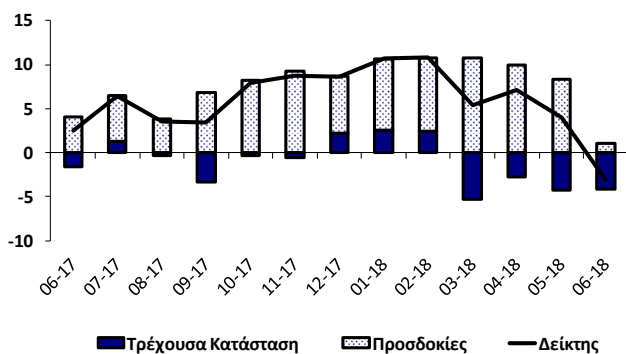
εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για τον αριθμό των εργαζομένων το επόμενο τρίμηνο αναθεωρήθηκαν προς τα κάτω, παραμένοντας όμως θετικές. Οι προσδοκίες των επιχειρήσεων για τις τιμές πώλησης το επόμενο τρίμηνο αναθεωρήθηκαν ελαφρώς προς τα πάνω, ενισχύοντας το ενδεχόμενο αυξήσεων τους επόμενους μήνες.

Διάγραμμα 5: Δείκτης Επιχειρηματικού Κλίματος – Κατασκευές (συνεισφορά τρέχουσας κατάστασης και προσδοκιών)

Στη **μεταποίηση** το επιχειρηματικό κλίμα χειροτέρευσε λόγω επιδείνωσης των προσδοκιών (Διάγραμμα 6, Πίνακας 1). Τον Ιούνιο οι απαντήσεις των επιχειρήσεων για την παραγωγή του τελευταίου τριμήνου ήταν λιγότερο θετικές. Οι αξιολογήσεις για τις τρέχουσες συνολικές παραγγελίες και για τις παραγγελίες για εξαγωγές καταγράφηκαν αρνητικότερες συγκριτικά με τον περασμένο μήνα. Τον Ιούνιο οι αξιολογήσεις του επιπέδου των αποθεμάτων τελικών προϊόντων ήταν ευνοϊκότερες, με το ποσοστό των επιχειρήσεων που περιγράφουν τα αποθέματά τους ως μειωμένα να υπερισχύει. Συγκριτικά με τον Μάιο, οι εκτιμήσεις για την παραγωγή κατά τους επόμενους τρεις μήνες αναθεωρήθηκαν σημαντικά προς τα κάτω, ενώ οι προσδοκίες για τον αριθμό των εργαζομένων παρέμειναν περίπου στα οριακά θετικά επίπεδα του περασμένου μήνα. Οι προσδοκίες των επιχειρήσεων για τις τιμές πώλησης αναθεωρήθηκαν προς τα πάνω.

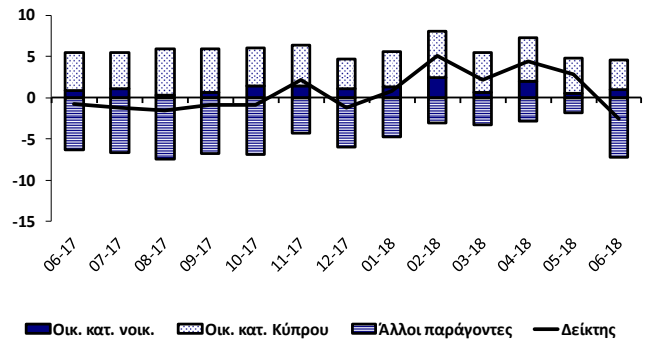
Διάγραμμα 6: Δείκτης Επιχειρηματικού Κλίματος – Μεταποίηση (συνεισφορά τρέχουσας κατάστασης και προσδοκιών)

Το κλίμα ανάμεσα στους **καταναλωτές** τον Ιούνιο σημείωσε επιδείνωση συγκριτικά με τον Μάιο. Τον Ιούνιο,

οι απαντήσεις των καταναλωτών για την οικονομική κατάσταση των νοικοκυριών τους και της Κύπρου κατά τους τελευταίους 12 μήνες κατέγραψαν μικρή επιδείνωση. Οι προσδοκίες των καταναλωτών για την οικονομική κατάσταση των νοικοκυριών τους κατά τους επόμενους 12 μήνες αναθεωρήθηκαν ελαφρώς προς τα πάνω, ενώ οι εκτιμήσεις τους για τη μελλοντική οικονομική κατάσταση στην Κύπρο καταγράφηκαν λιγότερο ευνοϊκές. Οι προσδοκίες των καταναλωτών για τις συνθήκες στην αγορά εργασίας σημείωσαν σημαντική επιδείνωση, με την πλειοψηφία όμως να συνεχίζει να αναμένει μείωση στον αριθμό των ανέργων κατά τους επόμενους 12 μήνες (Διάγραμμα 7, Πίνακας 1).

Διάγραμμα 7: Δείκτης Προσδοκιών – Καταναλωτές (συνεισφορά οικονομικής κατάστασης και άλλων παραγόντων)

Τον Ιούνιο οι αντιλήψεις των καταναλωτών για τις τιμές κατά τους τελευταίους 12 μήνες ήταν λιγότερο αρνητικές. Οι προσδοκίες για τις τιμές κατά τους επόμενους 12 μήνες αναθεωρήθηκαν σημαντικά προς τα πάνω, διαγράφοντας κάποιες πληθωριστικές τάσεις αφού για πρώτη φορά από το 2013 καταγράφεται θετικό πρόσημο.

Οι αξιολογήσεις των καταναλωτών για την καταλληλότητα της τρέχουσας περιόδου για μεγάλες αγορές χειροτέρευσε ελαφρώς τον Ιούνιο, ενώ οι προθέσεις τους για δαπάνες σε μεγάλες αγορές κατά τους επόμενους 12 μήνες παρέμειναν αμετάβλητες στα αρνητικά επίπεδα του Μαΐου. Οι αξιολογήσεις των καταναλωτών για την καταλληλότητα της τρέχουσας περιόδου για αποταμίευση και η στάση τους προς την αποταμίευση καταγράφηκαν αρνητικότερες συγκριτικά με τον περασμένο μήνα.

Συμπερασματικά, ο ΔΟΣ για την Κύπρο τον Ιούνιο 2018 μειώθηκε κατά 7,0 μονάδες σε σχέση με τον Μάιο 2018. Η μείωση οφείλεται στην επιδείνωση του κλίματος σε όλους του τομείς και μεταξύ των καταναλωτών. Από τις 15 πτυχές που χρησιμοποιούνται στην κατασκευή του ΔΟΣ, οι 11 σημείωσαν επιδείνωση τον Ιούνιο. Οι πτυχές που κατέγραψαν βελτίωση αφορούν τα επίπεδα αποθεμάτων στο λιανικό εμπόριο και τη μεταποίηση, τα υπό εξέλιξη έργα στις κατασκευές και την αναμενόμενη οικονομική κατάσταση των νοικοκυριών.

Πίνακας 1: Διαφορά μεταξύ ποσοστού θετικών και ποσοστού αρνητικών απαντήσεων¹

Μήνας	2017							2018					
	6	7	8	9	10	11	12	1	2	3	4	5	6
ΔΕΙΚΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΓΚΥΡΙΑΣ (ΚΟΕ)	116.1	115.8	109.1	112.9	117.3	119.9	116.8	119.8	119.1	117.5	119.0	116.1	109.1
ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ													
Επιχειρηματικό Κλίμα - Δείκτης ²	37	35	17	26	37	45	37	45	40	36	40	33	16
Οικονομική κατάσταση επιχείρησης τους τελευταίους 3 μήνες ³	36	34	14	15	26	34	24	40	27	22	33	20	11
Ζήτηση τους τελευταίους 3 μήνες ³	44	34	15	15	30	41	42	44	48	41	46	42	22
Αναμενόμενη ζήτηση τους επόμενους 3 μήνες ³	32	38	23	48	56	60	44	52	46	46	42	36	16
Απασχόληση τους τελευταίους 3 μήνες	6	2	1	1	3	8	6	8	8	8	-8	6	-2
Αναμενόμενη απασχόληση τους επόμενους 3 μήνες	6	3	4	11	12	7	10	14	4	9	7	9	5
Αναμενόμενες τιμές πώλησης τους επόμενους 3 μήνες	4	4	0	2	-8	-3	-5	-10	-6	-2	1	0	-10
ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ													
Επιχειρηματικό Κλίμα - Δείκτης ²	7	6	6	6	8	6	10	8	9	13	8	10	6
Πωλήσεις τους τελευταίους 3 μήνες ³	8	6	11	2	6	10	13	7	5	7	14	12	1
Τρέχοντα αποθέματα ³	5	6	9	3	7	11	3	9	9	5	9	6	1
Αναμενόμενες πωλήσεις τους επόμενους 3 μήνες ³	16	19	15	20	24	19	20	26	30	36	20	23	17
Αναμενόμενες παραγγελίες σε προμηθευτές τους επόμενους 3 μήνες	11	4	4	9	16	9	8	16	17	24	13	13	10
Αναμενόμενη απασχόληση τους επόμενους 3 μήνες	-1	0	1	0	1	0	1	-1	0	3	0	1	0
Αναμενόμενες τιμές πώλησης τους επόμενους 3 μήνες	6	2	8	6	9	9	8	2	5	3	11	3	3
ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ													
Επιχειρηματικό Κλίμα - Δείκτης ²	-28	-25	-26	-26	-28	-23	-24	-23	-19	-16	-17	-13	-15
Οικοδομική δραστηριότητα τους τελευταίους 3 μήνες	6	-1	8	6	-4	7	3	12	5	10	13	12	-3
Υπό εξέλιξη έργα (current overall order books) ³	-58	-54	-52	-56	-59	-47	-47	-52	-45	-37	-42	-37	-34
Αναμενόμενη απασχόληση τους επόμενους 3 μήνες ³	2	4	1	3	2	1	-2	6	8	6	9	10	5
Αναμενόμενες τιμές πώλησης τους επόμενους 3 μήνες	6	2	3	9	7	14	-1	0	11	9	3	13	15
ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ													
Επιχειρηματικό Κλίμα - Δείκτης ²	3	6	4	3	8	9	9	11	11	5	7	4	-3
Παραγωγή τους τελευταίους 3 μήνες	11	4	10	9	4	18	20	18	13	10	8	15	10
Τρέχουσες συνολικές παραγγελίες ³	-21	-15	-12	-22	-17	-6	-9	-5	-5	-24	-19	-19	-28
Τρέχουσες παραγγελίες για εξαγωγές	-18	-26	-20	-18	-22	8	-23	-6	-15	-21	-12	-18	-36
Τρέχοντα αποθέματα τελικών προϊόντων ³	-17	-18	-11	-12	-16	-5	-16	-12	-12	-8	-10	-6	-15
Αναμενόμενη παραγωγή τους επόμενους 3 μήνες ³	12	16	11	21	25	28	19	24	25	32	30	25	3
Αναμενόμενη απασχόληση τους επόμενους 3 μήνες ⁴	12	-2	1	3	5	6	0	6	0	7	11	3	2
Αναμενόμενες τιμές πώλησης τους επόμενους 3 μήνες	2	-3	-7	0	-2	1	-6	-5	0	-1	-1	1	5
ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΕΣ													
Δείκτης ²	-1	-1	-2	-1	-1	2	-1	1	5	2	4	3	-3
Οικονομική κατάσταση νοικοκυριού τους τελευταίους 12 μήνες	-8	-3	-7	-7	-6	-5	-5	-5	0	-6	-1	-3	-5
Αναμενόμενη οικονομική κατάσταση νοικοκυριού τους επόμενους 12 μήνες ³	4	4	1	3	6	6	4	5	10	3	8	2	4
Οικονομική κατάσταση στην Κύπρο τους τελευταίους 12 μήνες	18	16	19	18	18	18	18	18	28	24	26	20	17
Αναμενόμενη οικονομική κατάσταση στην Κύπρο τους επόμενους 12 μήνες ³	19	17	22	21	18	20	15	17	23	19	21	17	14
Τιμές καταναλωτικών αγαθών τους τελευταίους 12 μήνες	-15	-20	-15	-15	-12	-12	-9	-17	-15	-28	-11	-12	-3
Αναμενόμενες τιμές καταναλωτικών αγαθών τους επόμενους 12 μήνες	-11	-12	-11	-9	-10	-6	-11	-11	-13	-18	-12	-7	3
Αναμενόμενη ανεργία στην Κύπρο τους επόμενους 12 μήνες ^{3,4}	-12	-12	-14	-10	-5	-17	-10	-18	-20	-20	-19	-21	-9
Καταλληλότητα τρέχουσας χρονικής στιγμής για μεγάλες αγορές	-20	-13	-17	-19	-16	-18	-15	-17	-21	-13	-11	-13	-15
Δαπάνες για μεγάλες αγορές τους επόμενους 12 μήνες	-29	-27	-29	-31	-28	-27	-21	-26	-17	-22	-19	-15	-15
Καταλληλότητα τρέχουσας χρονικής στιγμής για αποταμίευση	-11	-14	-15	-17	-15	-18	-18	-20	-9	-14	-11	-9	-14
Πιθανότητα αποταμίευσης τους επόμενους 12 μήνες ³	-37	-39	-44	-37	-33	-34	-34	-37	-32	-33	-30	-29	-38
Δήλωση-περιγραφή για την τρέχουσα κατάσταση του νοικοκυριού	13	14	10	12	13	13	12	9	12	15	13	17	12

Σημειώσεις:

¹ Οι θετικές απαντήσεις αναφέρονται σε αύξηση/βελτίωση/καταλληλότητα/πάνω από το κανονικό/μεγάλη πιθανότητα και οι αρνητικές στα αντίθετα. Τα στοιχεία είναι διορθωμένα από εποχιακές διακυμάνσεις (seasonally adjusted).

² Η κατασκευή του δείκτη περιγράφεται στο http://ec.europa.eu/economy_finance/db_indicators/surveys/documents/userguide_en.pdf
³ Οι απαντήσεις στη συγκεκριμένη ερώτηση περιλαμβάνονται στην κατασκευή του δείκτη για την κάθε έρευνα.

⁴ Ακολουθώντας εισήγηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, οι απαντήσεις στη συγκεκριμένη ερώτηση δεν διορθώνονται για εποχιακές διακυμάνσεις (non-seasonally adjusted).

Το Κέντρο Οικονομικών Ερευνών (ΚΟΕ) του Πανεπιστημίου Κύπρου είναι ένας ανεξάρτητος, μη κερδοσκοπικός οργανισμός με στόχο την προαγωγή της επιστημονικής γνώσης στα οικονομικά, κυρίως σε θέματα που ενδιαφέρουν την Κύπρο.

Κέντρο Οικονομικών Ερευνών

Πανεπιστήμιο Κύπρου

Τ.Θ. 20537, 1678 Λευκωσία, ΚΥΠΡΟΣ

Τηλέφωνο: 22893660, Τηλεομοιότυπο: 22895027

Ηλεκτρονική Διεύθυνση: erc@ucy.ac.cy

Ιστοσελίδα: www.erc.ucy.ac.cy

Το δελτίο δημοσιεύει αποτελέσματα από τις Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας που διεξάγονται στην Κύπρο και συντονίζονται από το ΚΟΕ ως μέρος του ευρωπαϊκού προγράμματος *Joint Harmonised European Union Programme of Business and Consumer Surveys*. Το δελτίο εκφράζει απόψεις των συγγραφέων* μόνο και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν φέρει ευθύνη για οποιαδήποτε χρήση του περιεχομένου.

* Χαράλαμπος Καραγιαννάκης (email: Karagiannakis.Charalampos@ucy.ac.cy)

* Νικολέττα Πασιουρτίδου (email: n.pashourtidou@ucy.ac.cy)

Επιτρέπεται η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή ή η μετάδοση, από οποιοδήποτε οπτικοακουστικό μέσο, όλου ή μέρους του δελτίου, με αναφορά στο παρόν δελτίο.